

Nr 151.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel m. m.; given Stockholms slott den 17 februari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

a) förordning om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel och

b) förordning om debitering och uppbörd av tingshusmedel;
dels ock i övrigt bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag
till
förordning om ersättning för debitering och uppbörd
av landstingsmedel.

Häri genom förordnas, att ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel skall tillsvidare utgå enligt följande grunder:

Ersättning för debiteringen skall såväl till häradsskrivare som till kronouppbördstjänsteman i stad utgå med en och två tiondels procent å den del av debiterade beloppet, som ej överstiger etthundratusen kronor, sex tiondels procent å den del av debiterade beloppet, som överstiger etthundratusen men ej tvåhundra tusen kronor, tre tiondels procent å den del av debiterade beloppet, som överstiger tvåhundra tusen men ej fyrahundra tusen kronor, och en tiondels procent å den del av debiterade beloppet, som överstiger fyrahundra tusen kronor. Ersättningen utbetalas vid utgången av det kalenderår, varunder debiteringen skett.

Ersättning för uppbörden skall till kronouppbördstjänsteman i stad utgå med en halv procent å uppbörden för staden.

De till statsverket indragna provisionsandelarna skola utgå med sex tiondels procent å uppbörden.

Ersättningen för uppbörden samt de till statsverket indragna provisionsandelarna beräknas för varje kalenderår å det belopp, som hos länsstyrelsen bokförts såsom under kalenderåret influtet.

Ersättning för debitering skall enligt nu stadgade grunder första gången utgå beträffande de landstingsmedel, som debiteras år 1933. Hittills gällande grunder i fråga om ersättning för debiteringen skola alltjämt tillämpas beträffande tidigare debiterade landstingsmedel, såframt de bokföras hos länsstyrelsen såsom influtna under år 1933 eller år 1934; därvid skall dock så anses, som om dessa medel bokförts hos länsstyrelsen såsom influtna under år 1932. Bokföras medel, som debiterats tidigare än år 1933, såsom influtna under år 1935 eller senare, skall ersättning för debiteringen ej utgå.

Ersättning för uppbörd samt till statsverket indragna provisionsandelar skola enligt nu stadgade grunder första gången utgå beträffande de landstingsmedel, som bokföras hos länsstyrelsen såsom influtna under år 1933.

Den nya förordningen skall icke inverka å den rätt till ersättning för debitering eller uppbörd, som må tillkomma tjänsteman, vilken kvarstår å äldre stat eller tillhört sådan stat.

I den mån ej annat följer av vad sålunda stadgats, skall förordningen den 15 juni 1922 (nr 269) med särskilda föreskrifter angående debitering och uppbörd av landstingsskatt m. m. upphöra att gälla.

Förslag
till
förordning om debitering och uppbörd av tingshusmedel.

Härigenom förordnas som följer:

På därom framställd begäran ombesörjer länsstyrelsen, att av tingshusbyggnadsskyldige till uttaxering beslutade medel debiteras och indrivs i sammanhang med kronoskatterna.

Uppgift å det till uttaxering beslutade beloppet skall senast före den 1 september vara länsstyrelsen tillhanda.

Ersättning för debiteringen skall utgå till debiteringsförrättaren med tre procent å det belopp, som varje år debiterats. Ersättning för uppbörden skall utgå till statsverket med två procent å samma belopp.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 17 februari 1933.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER,
VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, kommunikations- och finansdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, följande:

I skrivelse den 9 juni 1932, nr 213, punkt 2, har riksdagen hemställt, att Kungl. Maj:t ville för 1933 års riksdag framlägga förslag om en allmän sänkning av utgående provisioner för häradsskrivare och kronouppbörds- män i städer. Skrivelsen, som blivit föremål för förberedande behandling inom finansdepartementet, har sedermera för fortsatt handläggning överlämnats till socialdepartementet.

Gällande grunder för häradsskrivarnas avlöning.

Innan jag redogör för den utredning, som på grund av riksdagens hemställen verkställts, ävensom för de förslag, vartill utredningen givit anledning, skall jag i korthet omnämna de grunder, som för närvarande gälla beträffande häradsskrivarnas avlöning och övriga inkomster av tjänsten.

Häradsskrivarnas avlöning utgår alltsedan 1917 års omorganisation av fögderiförvaltningen med lön 2,600 kronor, tjänstgöringspenningar 1,000 kronor samt förvaltningsbidrag å 150 kronor för varje påbörjat 5,000-tal av folkmängden i fögderiet ävensom två ålderstillägg om vardera 500 kronor att åtnjutas efter 5 respektive 10 års tjänstgöring. Häradsskrivarna i de fyra nordligaste länen åtnjuta dessutom ortstillägg om 200 kronor. Utöver nämnda i stat fastställda avlöningsförmåner uppbär häradsskrivare tillfällig löneförbättring med 850 kronor, därav 550 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar. ävensom dyrtidstillägg efter de för icke nyreglerade verk gällande grunderna.

Utöver dessa rena löneförmåner uppbära häradsskrivarna vissa ersättningar eller sportler, avsedda att utgöra gottgörelse för särskilda dem åliggande arbeten. Vissa av dessa ersättningar gäldas av statsmedel, andra åter erläggas av landsting, vägkassor m. fl. offentliga sammanslutningar ävensom av enskilda.

Av statsmedel utgår för närvarande ersättning dels för upprättande av röstlängder, dels för uppgörande av s. k. pensionsförteckningar och dels för avskrifter av taxeringslängder.¹⁾

För gäldande av ersättning för upprättande av röstlängder och pensionsförteckningar äro särskilda anslag upptagna i riksstaten å respektive andra och femte huvudtitlarna. Det förstnämnda anslaget (II I 1) är för närvarande upptaget till 65,000 kronor, det senare (V B 29) till 54,000 kronor. Ersättningen till häradsskrivarna för avskrifter av taxeringslängder utgår av anslaget å sjunde huvudtiteln till kostnader för årlig taxering (VII C 7). Belastningen å detta anslag för nu ifrågavarande ändamål utgjorde under budgetåret 1931/1932 cirka 256,000 kronor. För belysande av ifrågavarande ersättnings fördelning på rikets 119 fögderier må nämnas, att ersättningen för röstlängders upprättande under senare år uppgått i de minsta fögderierna till 350 å 400 kronor och i de största till 700 å 800 kronor, att ersättningen för pensionsförteckningar varierat mellan omkring 300 kronor och omkring 700 kronor, alltefter fögderiernas storlek, samt att ersättningen för avskrifter av taxeringslängder m. m. i de minsta fögderierna uppgått till omkring 1,000 kronor och i de största till 3,000 kronor och däröver.

Av de extra ersättningar till häradsskrivarna, vilka icke utgå av statsmedel, utgöres en stor grupp av provisioner för debitering å kronodebetsedlarna av vissa skatter och andra allmänna avgifter. De viktigaste av dem avse debiteringen av landstingsmedel och vägskatt. Dessa två provisioner, vilka utgå efter en fallande skala (jfr s. 16), utgöra en betydande del av häradsskrivarnas inkomster men variera avsevärt i olika fögderier. Landstingsmedelsprovisionen har under de senaste åren i de allra största fögderierna uppgått till 6,000 å 7,000 kronor. I de minsta har den stannat vid cirka 1,400 kronor. Medelbeloppet har utgjort omkring 3,100 kronor. Vägskatteprovisionen har i de fögderier, som i detta avseende äro mest givande, uppgått till omkring 4,000 kronor. Medelprovisionen har utgjort cirka 2,200 kronor. Att märka är, att i en del fall vägdistrikten själva ombesörja uppbörden. Då i dessa fall någon debitering från häradsskrivarnas sida icke äger rum, utgår naturligen ej heller någon provision.

Förutom de nu nämnda slagen av provisioner äga häradsskrivarna uppbära provision jämväl för debiteringen av vissa försäkringsavgifter, årsavgifter till hushållningssällskapen, riddarhusmedel och tingshusmedel. Dessa provisionsbelopp äro emellertid mindre att räkna med, dels emedan de i allmänhet stiga till allenast relativt obetydliga belopp och dels emedan debitering av dessa avgifter å kronodebetsedlarna på många håll överhuvud icke förekommer.

Av icke statliga ersättningar, som ej hava karaktär av debiteringsprovisioner, förekomma egentligen allenast två slag, det ena utgörande ersättning för upprättande av vägfycklängder enligt 1891 års väglag och det andra er-

¹ Här bortses från den obetydliga ersättningen för inskrivningslistors upprättande.

sättning från kommunerna för upprättande av röstlängder för val till riksdagens andra kammare m. m. Den förstnämnda ersättningen saknar större betydelse för häradsskrivarnas inkomster, medan kommunernas avgifter för röstlängderna stundom uppgå till rätt avsevärda belopp.

Slutligen äro häradsskrivarna berättigade till dels debetsedellösen och dels i vissa fall expeditionslösen. Expeditionslösen lärer i de flesta fall uppgå till allenast relativt obetydliga belopp årligen. Debetsedellösen däremot utgör en betydande inkomstpost för häradsskrivarna. Under de senaste åren har sålunda debetsedellösen i de största fögderierna uppgått till åtskilligt över 4,000 kronor, i de allra minsta fögderierna åter till under 2,000 kronor. Medeltalet för häradsskrivare har utgjort omkring 2,800 kronor.

Allmänna synpunkter i ämnet.

Riksdagens framställning.

Riksdagens i förenämnda skrivelse den 9 juni 1932 gjorda hemställan i ämnet hade närmast föranletts av att riksdagens år 1931 församlade revisorer i sin över granskningen avgivna berättelse under § 20 upptagit frågan angående vissa häradsskrivare tillkommande extra inkomster i tjänsten. Statsrevisorerna gjorde därvid, efter att hava närmare utvecklat, hurusom häradsskrivarnas sportelinkomster under senare år i allmänhet uppgått till avsevärda belopp, följande allmänna uttalande:

Vid de under de senaste årtiondena före det nya lönesystemets tillämpning företagna löneregleringarna för tjänstemän, som dittills uppburit sportler, har man såsom regel, för den händelse sportlerna icke indragits till statsverket eller fått bortfalla, i de nya avlöningstvilkoren inryckt bestämmelse, att tjänstemännen skola vara skyldiga att underkasta sig minskning eller upphörande av sportelinkomsterna. Sådan bestämmelse meddelades ock, då nu gällande lönereglering för häradsskrivare år 1917 beslutades.

I samband med det nya lönesystemets genomförande blevo tidigare förekommande sportler framtagna tjänstemännen. Det ligger i sakens natur, att häradsskrivarna eller de tjänstemän, som vid en omorganisation av fögderiförvaltningen komma att ersätta nämnda tjänstemän, vid en blivande lönereglering komma att få vidkännas en indragning av sportelinkomsterna. Det torde därför kunna ifrågasättas, huruvida icke skäl föreligga, att redan nu en reducering av sportelinkomsterna kommer till stånd i fögderier, där häradsskrivartjänsterna äro vakanta. Detta synes desto mera berättigat, som de å sistnämnda tjänster förordnade befattningshavarna enligt Kungl. Maj:ts cirkulär den 15 maj 1931 tillerkänts en relativt gynnsam ställning i lönehänseende.

Häradsskrivarnas extra inkomster i tjänsten äro liksom förvaltningsbidrag avsedda till bestridande av utgifter för tjänstebiträden, tjänsteresor och tjänstelokal samt expenser i övrigt. Enligt uppgift i 1924 års uppbördssakkunnigas betänkande (s. 117) förslogo de extra inkomsterna i tjänsten endast i ett fögderi icke till täckande av utgifter och beräknade kostnader för tjänsten. Tillägges emellertid i detta fall arvudet för taxeringsuppdrag, uppstår dock ett överskott även här. Förvaltningsbidraget har således endast i ett

fall måst tagas i anspråk för utgifter i tjänsten. Med hänsyn till nu angivna förhållanden synes revisorerna den omtalade reduceringen av sportelinkomsterna för tillförordnade häradskskrivare exempelvis kunna ske på det sätt, att deras inkomster av tjänsten minskas med ett belopp, som motsvarar det i staten fastställda förvaltningsbidraget. Skulle det inträffa, att extra inkomsterna i tjänsten icke förslå till täckande av utgifter i tjänsten, torde vederbörande efter särskild framställning kunna av det indragna förvaltningsbidraget få uppbära ett belopp motsvarande den sålunda uppkomna bristen.

Givetvis kunna även andra utvägar erbjudas för åstadkommande av den här avsedda regleringen av tillförordnade häradskskrivares sportelinkomster. Revisorerna hava med det anförda allenast velat fästa uppmärksamhet vid berörda förhållanden och angiva ett av de sätt, varpå den åsyftade regleringen skulle kunna vinnas.

Vid frågans behandling i *statsutskottet* (utlåtande nr 86/1932) lät utskottet införskaffa utredning rörande häradskskrivare och kronouppbördsmän i städer tillkommande debiteringsprovision m. m. Av utredningen, vilken såsom bilaga fogades till utlåtandet, framgick, att under år 1931 utbetalts provisioner å icke statliga skatter, som debiterats i samband med kronouppbörderna å landet och i stad, som deltagar i landsting, med tillhoppa 893,337 kronor 37 öre. Medräknades debetsedellösen, uppgick sammanlagda provisionsbeloppet till 1,315,892 kronor 41 öre. I medeltal för häradskskrivare uppgick provisionen under år 1931 till 8,942 kronor 39 öre, varav belöpte på landstingsmedel nära 3,100 kronor, på vägs katt omkring 2,150 kronor och på debetsedellösen ungefär 2,800 kronor. Statsutskottet anförde i anslutning härtill följande:

Av utredningen framgår vidare, att debiteringsprovisionen å landstingsmedel under tidsperioden 1923—1931 i de 96 fögderier, som av 1924 års upp-bördssakkunniga specifikt redovisats, ökat från 230,316 kronor till 296,592 kronor eller med 28 procent, att provisionen å vägs katt under samma tid ökat från 148,703 kronor till 217,023 kronor eller med 46 procent samt att debetsedellösen under samma tidsperiod ökat från 228,838 kronor till 272,597 kronor eller med 19 procent.

Då häradskskrivarnas av statsmedel utgående avlöningsförmåner, förvaltningsbidrag inbegripet, för budgetåret 1930/1931 uppgingo till i runt tal 980,000 kronor och deras ersättning av statsmedel för upprättande av vissa längder m. m. utgjort 403,125 kronor eller i medeltal 3,387 kronor för varje häradskskrivare, torde härav framgå, att häradskskrivarnas inkomster äro synnerligen höga. De torde, bortsett från ersättningar för mer eller mindre tillfälliga uppdrag samt för kommissionärsrörelse och taxeringsarbete, uppgå till i medeltal minst 20,000 kronor. Även om häradskskrivarna få vidkännas icke obetydliga kostnader för hållandet av lokal och avlöandet av tjänstebiträden m. m., är utskottet av den uppfattningen, att en reduktion av deras inkomster är påkallad. Denna torde för övrigt vara motiverad redan därav, att skattesatserna, särskilt för landstingens vidkommande under de senaste åren måst höjas. Den omständigheten åter, att kronouppbörderna numera fördelats på två terminer, lärer enligt utskottets mening ej medföra någon mera avsevärd arbetsökning för häradskskrivarna. Emellertid bör den sålunda föreslagna reduktionen icke verkställas genom en indragning av utgående förvaltningsbidrag till tillförordnade häradskskrivare, utan sänkningen synes

böra drabba samtliga häradsskrivare och erhålla formen av en allmän sänkning i de procentsatser, efter vilka debiteringsprovision nu utgår. Sålunda synes den vid 1922 års riksdag (förordningen den 15 juni 1922, nr 269) fastställda grunden för debiteringsprovision å landstingsmedel eller 1.2 procent å den del av uppbörden, som ej överstiger 100,000 kronor, kunna minskas till förslagsvis 0.8 procent samt övriga procentsatser minskas proportionsvis ännu mera, så att den lägsta nu gällande procentsatsen av 0.3 procent, som avser den del av uppbörden, som överstiger 500,000 kronor, sänkes till förslagsvis 0.1 procent. Procentsatserna för provisioner, som nu äro 1.2, 0.9, 0.6 och 0.3, skulle förslagsvis kunna bestämmas till 0.8, 0.4, 0.2 och 0.1. Detta skulle för de skattekraftigaste fögderierna betyda en minskning av provisionen å landstingsmedel till inemot hälften av nuvarande belopp, men för de övriga fögderierna proportionsvis mindre sänkning. Även beträffande debiteringsprovisionen å övriga skatter och avgifter, framför allt då å vägskatten, torde en motsvarande sänkning böra äga rum. Den sänkning av provisionen till häradsskrivarna, som sålunda skulle äga rum, kommer att få betydelse genom minskning av utgifterna för landsting och vägdistrikt. Särskilt för de norrländska länen, där på grund av skatteförhållandena provisionerna nu utgå med mycket stora belopp, blir utgiftsminskningen mera framträdande.

För kronouppbördstjänsteman i stad kan en sänkning av provisionsbeloppen också ifrågasättas, och synes kunna ske i anslutning till sänkningen för häradsskrivarnas del.

I de fall, då nu icke några bestämda grunder fastställts rörande gottgörelsen för arbetet med debitering, såsom exempelvis är fallet beträffande tingshusmedel, där vissa häradsskrivare ansett sig kunna för sitt besvär fordra och uppbära en gottgörelse av ända till 6 procent av uppbörden, torde uttryckliga föreskrifter om grunderna för provisionens beräkande böra utfärdas.

Då utskottet är av den uppfattningen, att här föreslagna åtgärder snarast möjligt böra komma till utförande, har utskottet funnit sig böra hemställa, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville för 1933 års riksdag framlägga förslag om en allmän sänkning av utgående provisioner för häradsskrivare och kronouppbördstjänstemän i städer.

Som nyss anmärkts, beslöt riksdagen i enlighet med vad statsutskottet sålunda föreslagit.

I anledning av riksdagens skrivelse har styrelsen för *Sveriges härads-skrivarförening* till chefen för finansdepartementet inkommit med en skrivelse, däri styrelsen anfört, bland annat, följande:

Beträffande den ifrågasatta sänkningen av provisionerna vill styrelsen som sin mening uttala, att en sänkning av provisionerna i vissa fall synes befogad, men att, om denna sker generellt och på det sätt statsutskottet tänkt sig, nedsättningen kommer att verka synnerligen orättvist. Så kan ju t. ex. den omständigheten, att vägdistriktet i ett visst fögderi genom häradsskrivaren låta debitera vägskatt med avsevärda belopp, icke rättfärdiga en sänkning av landstingsprovisionen till låt oss säga hälften i ett annat fögderi, där ingen vägskatt alls debiteras genom häradsskrivaren.

Därest mera genomgripande nedsättning av debiteringsprovisionerna nu skall åvägabringas torde konsekvensen kräva, att samtidigt toges under över-

vägande, huruvida icke de till statsverket indragna provisionerna för samma skatters uppbörd och redovisning borde i landstingens med fleres intresse nedbringas till motsvarande nivå.

Det bör emellertid beaktas, att klagomål från något landsting eller annan i saken ekonomiskt intresserad över debiteringsprovisionens storlek veterligen icke ligger till grund för riksdagens beslut. Detta förhållande bör väl anses tyda på vederbörande intressenters övertygelse att varje annat debiterings- och uppbördsförfarande skulle ställa sig dyrare och även eljest ofördelaktigare än det nuvarande. Det vill fördenskull synas, som om den föreliggande riksdagsskrivelsen tillkommit väsentligen av omtanke för att häradskrivarna ej skola bli i tillfälle att bereda sig inkomstnetton av, som det synts, obehörig storlek. Till jämförelse med de såsom alltför höga betraktade inkomsterna har man åberopat de löneförmåner, som föreslagits åt häradskrivarna av 1924 års uppbördssakkunniga, nämligen enligt lönegrad B 22. En sådan jämförelse måste dock vara missvisande. I den nuvarande organisationen intager ju häradskrivaren en betydligt självständigare ställning och svarar för ett eget och genom underlydande personal utfört arbete av mera mångskiftande art än tjänstemannen med samma benämning i det tilltänkta nya systemet. Till belysande härav må erinras om att länsbokhållarna av 1:a klass, vilka nu tillhöra lönegrad B 24, tidigare, då arbetet å häradskrivarkontoren ännu icke var tillnärmelsevis så omfattande som nu, i lönehänseende stodo efter häradskrivarna. Vi vilja i detta sammanhang icke underlåta att ytterligare understryka, vad man i allmänhet har långt ifrån klart för sig, nämligen vilken myckenhet betydelsefullt arbete under nästan ständigt jäkt till följd av knappt tillmätta tider det för närvarande presteras å häradskrivarkontoren och vad sålunda dessa tjänster, rätt skötta, numera kräva av sina innehavare.

Häradskrivarna äro, som redan antytts, nödsakade att i betydande omfattning anlita tjänstebiträden. Eftersom de själva få avlöna dessa och den egna nettoinkomsten alltså blir beroende av uti vilken utsträckning biträden anlitas, ligger det i sakens natur, att varje häradskrivare strävar efter att utföra arbetet på ett så planmässigt och utgiftsbesparande sätt som möjligt. Uti just detta förhållande — exempelvis familjemedlemmarnas deltagande i tjänstegöromålen — samt en daglig arbetstid för dessa och framförallt för tjänsteinnehavaren själv, som betydligt överstiger den eljest vid statens verk stipulerade — ligger förklaringen till att häradskrivarbefattningarna på sina håll kunna bli jämförelsevis inkomstbringande. Vid en i samband med löne reglering och provisionsindragning verkställd överflyttning av biträdeslönerna å statsverket skulle detta moment av möjligaste återhållsamhet i fråga om utgifterna i avsevärd mån försvagas och statens nettokostnad sålunda utom allt tvivel bli betydligt större i stället för mindre än nu.

Styrelsen får vördsamt anhålla att vid bedömandet av frågan om minskning av provisioner eller andra ersättningar, som böra till häradskrivare utgå, följande synpunkter måtte beaktas:

att häradskrivartjänsterna äro ett slags entreprenörstjänster, å vilka netto-behållningen alltid måste vara synnerligen varierande, beroende som den är av innehavarens — och i många fall hans familjemedlemmars — personliga arbetsförmåga, tillgången på annan arbetskraft, biträdeslöner, hyra för tjänstelokal m. m.;

att inemot hälften av kåren för närvarande innehar sina tjänster på förordnande och förty icke åtnjuta alderstillägg men i många fall får vidkännas dubbla pensionsavgifter;

att häradskrivarna icke åtnjuta semester men numera själva måste bekosta ersättning åt biträdande mantalsskrivningsförrättare; samt

att från och med år 1932 ett väsentligt ökat arbete ålagts häradskrivarna, utan ersättning, genom kronouppbördens uppdelning i två terminer.

De direkta merkostnaderna på grund av kronouppbördens delning hava tidigare på grund av verkställda provdebiteringar beräknats till minst 1,000 kronor i ett medelstort fögderi. Den hittills vunna erfarenheten av årets debiteringsarbete visar, att sagda merkostnad beräknats snarare för lågt än för högt, särskilt som det i de flesta fögderier blivit nödvändigt att inköpa dyrbara räknemaskiner för att det ökade arbetet skall kunna medhinnas.

På grund av dessa olika skäl och då skatteunderlaget av allmänt kända orsaker väntas komma att starkt nedgå under de närmaste åren, anser styrelsen det vara nödvändigt, att den största varsamhet iakttages vid reglering av häradskrivarnas provisionsinkomster.

Jämväl föreningen *Sveriges städers kronouppbördstjänstemän* har inkommit med en skrivelse i ärendet och därvid anfört, bland annat:

Det förtjänar helt visst att betonas den sakligt vitt skilda ställning städerna och deras kronouppbördstjänstemän intaga till frågan om häradskrivarnas löne- och sportelförmåner. Det har stått utanför statsrevisionens bedömande i vilken mån och på vad sätt en omreglering av löneförmånerna för kronouppbördstjänstemännen i städerna kan vara påkallad. Statsrevisionen har också sakligt och fullt riktigt stannat vid att för sin del blott föreslå vissa begränsade regleringsåtgärder för de statsanställda häradskrivarna. Man kan därför ej helt värja sig för den tanken, att statsutskottet gått för långt, när utskottet föreslog ett ingripande jämväl i städernas befattningshavares lönevillkor. Någon utredning föreligger icke i ärendet, som kan giva stöd för skäligheten uti att en minskning kommer till stånd i nu utgående provisioner för städerna och deras kronouppbördstjänstemän. Det vill alltså synas styrelsen, som om detta ärende, vars karaktär förefaller vara en ren lönefråga för vissa statliga befattningshavare, under riksdagsbehandlingen fått en inriktning, som icke varit påkallad vare sig från städernas eller landstingens sida. Såvitt styrelsen har sig bekant föreligger nämligen icke från landstingen någon framställning om sänkning av bidragen till uppbördskostnaderna, ej heller har någon utredning förebragts, som visar att ifrågasvarande landstingsbidrag äro för höga för det ändamål, som med bidragen avses. Vad man sagt är i huvudsak blott, att häradskrivarnas inkomster äro för höga i förhållande till andra med dem jämförliga statliga befattningshavares. Man har icke sagt och ej heller kunnat säga, att kronouppbördstjänstemännens i städerna inkomstförmåner äro för höga i förhållande till andra med dem likställda kommunala befattningshavares. Kronouppbördstjänstemännen i städerna hava i löneavseende städse måst intaga en sämre position än andra med dem jämförbara kommunala befattninghavare, beroende givetvis på den särställning dessa befattninghavare intaga inom det kommunala verksamhetsfältet. Att staten skulle medverka till att ytterligare försämra denna position för de kronouppbördstjänstemän, som beklagligtvis ännu tvingats att lita till vissa provisionsinkomster, torde knappast vara påkallat. Inseendet och kontrollen över de kommunalanställda kronouppbördstjänstemännens löneförmåner åvilas ju icke staten utan städerna, som själva få bestrida kostnaderna för deras avlöning, fränsett den ringa del av dessa som likvideras av landstingen i form av provision å landstingsskatten.

*Inom finansdepartementet
upprättad promemoria.*

På grund av riksdagens framställning har en promemoria med vissa förslag till beskrifningar av häradskrivarnas löneförmåner utarbetats inom

finansdepartementet. I denna promemoria anfördes bland annat, att härads-skrivarnas medelinkomst i tjänsten syntes ligga icke obetydligt över 15,000 kronor om året samt att de preliminära överväganden, som med hänsyn därtill skett angående möjligheterna till beskringar, givit till resultat, att en sammanlagd minskning å minst 300,000 kronor borde kunna äga rum å de allmänna medel, varav häradsskrivarnas ersättningar av olika slag bestriddes, utan att billighetens fordringar trädde för nära. Därav borde, enligt vad i promemorian uttalades, lämpligen omkring hälften komma statsverket till godo, under det att återstoden borde tillgodonjutas av landstingen och väggkassorna. I promemorian anfördes vidare, att en ändring av de i staten fastställda lönebeloppen icke syntes låta sig omedelbart genomföra, i varje fall icke beträffande de ordinarie häradsskrivarna, samt att den minskning i statsutgifterna, som i detta hänseende borde äga rum, därför torde böra gå ut över de berörda särskilda ersättningarna för vissa handlingars upprättande.

De förslag till beskringar, som funnos upptagna i promemorian, inneburo i korthet följande. Ersättningen för röstlängders upprättande skulle helt bortfalla, då det icke syntes orimligt, att det ifrågavarande arbetet inräknades bland de göromål, vilka häradsskrivarna borde utföra utan särskild ersättning utöver dem tillkommande löneförmåner. Därigenom skulle uppstå en besparing för statsverket av cirka 65,000 kronor. Ersättningen för pensionsförteckningar skulle likaledes av samma anledning helt bortfalla, varigenom skulle uppstå en besparing för statsverket av cirka 54,000 kronor. Vidare skulle ersättningen för avskrifter av taxeringslängder m. m. nedsättas med 20 procent av vad som nu utgår. Därigenom skulle å anslaget till kostnader för årlig taxering uppstå en besparing av cirka 50,000 kronor. Slutligen föreslogs en förändring av de grunder, efter vilka debiteringsprovisionen å landstingsmedel och väggskattemedel utgår, varigenom för landstingens del beräknades uppstå en besparing av sammanlagt cirka 130,000 kronor och för väggkassorna sammanlagt 35,000 å 40,000 kronor. Till detaljerna i sistnämnda förslag skall jag i det följande återkomma (se s. 19).

Den berörda promemorian har varit remitterad för yttrande till samtliga länsstyrelser ävensom till statskontoret och pensionsstyrelsen. Vidare har tillfälle beretts styrelserna för Sveriges häradsskrivarförening, föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän, svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet att inkomma med yttrande över densamma.

De i promemorian framlagda principerna för beskringarnas anordning hava i stort sett vunnit gillande, även om från många håll anmärkningar framställts. En i flera yttranden återkommande principinvändning hänförs sig till önskemålet om att en definitiv löne reglering snarast möjligt genomföres för häradsskrivarna. Det har sålunda ansetts, att de föreslagna åtgärderna icke innebära en principiellt riktig lösning av häradsskrivarnas lönefråga och att det enda riktiga och rättvisa vore att omedelbart gå i författning om en verklig löne reglering. I en del yttranden har som allmänt omdöme uttalats, att förslagets genomförande kunde i vissa fall drabba

väl hårt, och fördensskull hava lindringar i olika hänseenden ifrågasatts. Därvid har från vissa länsstyrelser påpekats bland annat, att en alltför hård reducering kunde tänkas komma att på ett icke önskvärt sätt gå ut över häradskrivarnas biträden. Från flera håll har särskilt framhållits det förut antydda förhållandet, att hänsyn måste tagas till de ökade utgifter för tjänsten, som den nyss genomförda uppdelningen av kronoskatteuppbörden medfört.

Av yttrandena må ett par något utförligare omnämnas.

Styrelsen för *Sveriges häradskrivarförening* har i sitt yttrande till en början berört ökningen i häradskrivarnas omkostnader på grund av kronoskattens uppdelning. Efter att hava påpekat, att ökningen tidigare beräknats till minst 1,000 kronor i ett medelstort fögderi, anför styrelsen vidare i sitt yttrande:

Det är numera tydligt, att dessa merkostnader därvid uppskattats för lågt, särskilt som det visat sig nödvändigt att i ett stort antal fögderier inköpa dyrbara räknemaskiner — enligt uppgift under år 1932 54 stycken till ett pris av i medeltal omkring 2,200 kronor per maskin — för att det ökade arbetet skulle kunna medhinnas inom den för debiteringen anslagna, allt för knappa tiden. Då nu kronouppbördens delning, till synes med gott resultat för stat och kommun samt till lättnad för allmänheten, blivit genomförd och detta kunnat ske väsentligen på grund av föreningens villiga medverkan vid reformens planläggning och genomförande, synes det styrelsen rimligt och rättvist, att vid lönefrågans bedömande full hänsyn tages till de med reformen förbundna oundvikliga merkostnaderna.

Styrelsen har därefter ytterligare anfört följande:

Styrelsen får ånyo framhålla, att häradskrivarna icke åtnjuta semester, att de ordinarie häradskrivarnas pensionsunderlag är förhållandevis mycket lågt och att pensionsfrågan för de tillförordnade häradskrivarna — snart hälften av kåren — alltjämt är olöst. På grund av dessa omständigheter och då det av kända orsaker måste befaras, att skatteunderlaget och därmed sportelinkomsterna komma att under de närmaste åren nedgå, måste den reella medelinkomsten för häradskrivarna, även om inga som helst beskärningar av deras inkomster genom författningsändringar skulle ske, i allt fall ovillkorligen i fortsättningen beräknas avsevärt lägre än i promemorian antagits. Styrelsen nödgas därför uttala som sin mening att de i föreliggande promemoria föreslagna beskärningarna av häradskrivarnas provisioner och ersättningar äro allt för kraftiga och för de medelstora och mindre fögderierna så ingripande, att allvarlig fara i många fall skulle uppstå för tjänsternas behöriga skötande.

Styrelsen för *svenska stadsförbundet*, som huvudsakligen uppehållit sig vid förslaget, i vad detsamma rör kronouppbördsmännen i städerna, har för sin del hävdad den uppfattningen, att en eventuell indragning av provisionerna för häradskrivarna icke med nödvändighet behövde och icke heller utan vidare borde medföra samma konsekvenser för kronouppbördsmännens del. Styrelsen anför, att om den nu avsedda beskärningen av landstingsmedelsprovisionen skulle genomföras, detta innebure ett icke oväsentligt skärpande av magistratsstädernas ansvar för uppgifter, som staten ombesörjde för landet i övrigt. I och med en minskad ersättning till kronouppbördsmännen

åsankades nämligen ifrågavarande städer sannolikt rätt betydande merutgifter för kronouppbördens handhavande. Mest påtagligt syntes detta bliva följden i de städer, där sportlerna indragits till stadskassan. För de städer åter, där ersättningarna ifråga uppbyres icke av stadskassan utan av kronouppbördsmännen, bleve det visserligen dessa, som närmast skulle drabbas av förlusten. Det kunde emellertid tagas för givet, att de i sin tur vände sig till respektive städer med krav på ersättning för minskade inkomster. — För ett jämställande av häradsskrivarna och kronouppbördsmännen i föreliggande avseende syntes knappast kunna anföras annat motiv än att båda kategorierna sysslade med arbete av samma art och att det vore oegentligt, om landstingen skulle betala enligt två olika taxor. Men bakom en sådan anordning skulle dock ligga den reella skillnaden, att det i ena fallet gällde ersättning för uppgifter, som staten själv ombesörjde genom sina tjänstemän, under det i andra fallet gällde debitering och uppbyrd, som ombesörjdes av en stad, i vilket fall staten icke syntes med samma fog kunna bestämma över ersättningen.

Styrelsen för *svenska landstingsförbundet* har i ett mera allmänt hållet yttrande uttalat, att en minskning av de statliga ersättningarna till häradsskrivarna icke borde få medföra, att landstingen och vägkassorna ginge miste om en av riksdagen såsom skälig ansedd förmån. Styrelsen förordade förty, att de nuvarande procentsatserna för debiteringsprovisionen i fråga om landstingsskatt och vägskatt sänktes i enlighet med riksdagens förslag.

Till de inkomna remissyttrandenas innehåll i övrigt ber jag få återkomma i anslutning till den behandling av vart och ett av de särskilda indragningsförslagen, vartill jag för åstadkommande av en mera fullständig belysning av de olika förslagens innebörd i det följande skall övergå.

Av den förut lämnade redogörelsen för de nu gällande grunderna för häradsskrivarnas löneförmåner framgår, att häradsskrivarnas inkomster i tjänsten för närvarande variera avsevärt inom olika fögderier. Å andra sidan kan redan av redogörelsen konstateras, att häradsskrivarna i gemen intaga en synnerligen förmånlig ställning i avseende å inkomster från tjänsten. Den undersökning, som i nu berörda hänseende ytterligare verkställts, har bekräftat, att häradsskrivarnas behållna medelinkomst av tjänsten ligger åtskilligt över den lön, som i allmänhet tillkommer statstjänstemän av motsvarande kvalifikationsgrad. Att exakt angiva en siffra som medeltal låter sig av olika skäl icke göra. Undersökningen har dock givit vid handen, att nettointkomsterna av tjänsten i ett medelstort fögderi under de senaste åren före kronouppbördens delning i allmänhet snarare över än understigit 15,000 kronor. Vid denna beräkning har hänsyn icke tagits till att — på sätt statsrevisorerna framhållit — många häradsskrivare innehava uppdrag såsom ordförande i taxeringsnämnd och i denna egenskap uppbyra särskild ersättning. Nämnda inkomster, som för övrigt icke åtnjutas av på långt när alla häradsskrivare, äro nämligen icke inkomster i tjänsten. Å andra sidan måste bemärkas, att ett stort antal häradsskrivare icke nå upp till

*Departements-
chefen.*

den nämnda inkomsten, medan andra härads-skrivares årsinkomst av tjänsten icke oväsentligt överstiger densamma.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner jag lika med riksdagen, att en reduktion av härads-skrivarnas inkomster bör komma till stånd. Denna reduktion bör emellertid enligt min mening ske så, att icke allenast provisionerna å landstingsmedel och vägskatt till förmån för landstingen och väggassorna beskäras utan jämväl av statsmedel utgående förmåner i den mån så kan ske minskas. Därigenom att inkomstminskningen slås ut på flera olika inkomstkällor vinnes en större säkerhet för att den träffar de olika befattningshavarna mera rättvist och icke alltför ojämnt drabbar vissa tjänstinnehavare. Därtill kommer, att den besparing för det allmänna, som åsyftas, bör komma såväl staten som landstingen och väghållningsdistrikten till godo. Att i enlighet med vissa yrkanden genomföra inkomstreduceringarna i samband med en lönereglering för härads-skrivarna skulle väl ur vissa synpunkter hava varit önskvärt, men med hänsyn till de olika frågor rörande folkbokföring och skatteuppbörd m. m., som därmed äro förknippade, lär det icke för närvarande vara möjligt. Då de i staten för härads-skrivarna fastställda avlöningsförmånerna icke kunna minskas, i varje fall icke beträffande de härads-skrivare, som hava fullmakt å sin tjänst, återstår för genomförande av en minskning av statens utgifter i förevarande hänseende icke annat än ett borttagande eller beskärande av de särskilda ersättningar, som enligt vad jag förut nämnt utgå av statsmedel för upprättande av röstlängder, för pensionsförteckningar och för avskrifter av taxeringslängder m. m.

Vid övervägande av frågan om genomförande av en beskärning av härads-skrivarnas inkomster måste emellertid beaktas, att redan själva systemet för härads-skrivarnas avlöning bjuder till iakttagande av en viss försiktighet härutinnan. Det förhållandet, att en avsevärd del av inkomsterna äro baserade på sportler, medför nämligen enligt sakens natur, att en viss osäkerhet råder i fråga om de inkomster, som för varje år äro att påräkna. Vidare måste erinras därom, att betingelserna för ernående av en viss behållen inkomst äro väsentligen olika för olika härads-skrivare, även där arbetsbördan och de inflytande bruttoinkomsterna äro lika. Då härads-skrivaren har att svara för alla utgifter för tjänsten, d. v. s. tjänstelokal, avlöning till biträden, skrivmateriel m. m., blir givetvis den behållna inkomstens storlek i icke ringa mån beroende av omständigheter, som äro av personlig eller lokal natur. Man måste sålunda räkna med att den egna arbets- och organisationsförmågan är olika stor hos olika härads-skrivare, varav följer, att behovet av biträdes hjälp varierar även mellan fögderier med samma arbetsbörd. Vidare äro kostnaderna för biträdes hjälp väsentligt olika i olika fall. På många håll deltaga härads-skrivarnas egna familjemedlemmar i kontorsarbetet, vilket naturligen är ägnat att nedbringa kostnaderna och öka den behållna inkomsten, medan för andra härads-skrivare avlöningen av biträden drager avsevärda kostnader. Hyran för tjänstelokal ställer sig väsentligen olika, beroende på hyresläget å den ort där fögderiets

expedition är belägen, o. s. v. De nämnda förhållandena göra, att så länge frågan om en slutlig löneroglering för häradsckrivarna, med åtagande från statens sida att svara för utgifterna i tjänsten, icke blivit löst, sportlerna icke kunna beräknas alltför snävt. Att märka är också, att den från och med år 1932 genomförda uppdelningen av kronoskatten på två betalnings-terminer förorsakat häradsckrivarna ökat arbete med åtföljande ökade utgifter för skrivhjälp m. m. Erinras må om den av Sveriges häradsckrivarförening i förberörda yttrande lämnade uppgiften, att merkostnaderna på grund av kronouppbördens delning för ett medelstort fögderi, vilka beräknats till 1,000 kronor om året, uppskattats för lågt. Även denna omständighet betingar en viss varsamhet vid genomförandet av inkomstreduceringarna. En annan synpunkt, som jämväl kräver beaktande vid bedömande av frågan om inkomsternas beskärning, är den olikhet i inkomster, som föreligger mellan distrikten. Det synes angeläget att i görligaste mån inrikta beskärningarna så, att de komma att drabba de bärkraftigaste fögderierna proportionsvis mera än de mindre givande.

I enlighet med dessa riktlinjer har den i ärendet utremitterade promemorian upprättats. De inkomna yttrandena hava i stort sett bekräftat möjligheten och lämpligheten av att redan nu, utan avvaktan på en definitiv löneroglering för häradsckrivarna, vidtaga beskärningar i de dem för närvarande tillkommande extra ersättningarna av olika slag. Principerna för beskärningarnas genomförande hava icke heller gjorts till föremål för invändningar av beskaffenhet att böra medföra några väsentligare ändringar därutinnan. Såsom av det följande framgår är det huvudsakligen i allenast ett hänseende, nämligen i fråga om ersättningen för pensionsförteckningarna, som jag ansett mig böra frånträda de i promemorian upptagna förslagen. Till belysande av den ekonomiska innebörden för häradsckrivarna av de förslag, som komma att av mig framläggas, må redan här nämnas, att den sammanlagda årliga beskärningen kan uppskattas för de största fögderierna till 5,000 å 5,500 kronor, för ett medelstort fögderi till omkring 2,400 kronor samt för de minsta fögderierna till inemot 1,000 kronor.

I sin skrivelse har riksdagen föreslagit, att begränsningen av provisionen å landstingsmedel skall avse jämväl kronouppbördsmännen i städerna. Styrelserna för föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän och svenska stadsförbundet hava däremot ansett, att städernas uppborrdsmän borde lämnas utanför de nu ifrågasatta provisionsindragningarna. Med anledning härav vill jag framhålla, att provisionen till sin natur är en ersättning för bestyret med debiteringen och att den provision, som jag kommer att föreslå, enligt min mening utgör tillräcklig gottgörelse för bestyret. Vid nu nämnda förhållanden synes mig provisionen icke gärna kunna bestämmas högre för kronouppbördsmännen i städerna än för häradsckrivarna. Åt denna uppfattning har ock statskontoret i sitt över förenämnda promemoria avgivna utlåtande givit uttryck. Att kronouppbördsmännen äro anställda i städernas och icke såsom häradsckrivarna i statens tjänst torde

ej härvidlag böra medföra någon skillnad. Erinras må, att de i förhållande till landstingen, för vilkas räkning debiteringen sker, intaga samma ställning. Vidkommande betydelsen för städerna och kronouppbördsmännen av en reducering av provisionen ber jag att senare något få återkomma.

Jag går nu att i det följande var för sig behandla de i promemorian ifrågasatta beskrifningarna och nedsättningarna av dels de nuvarande provisionsatserna för debitering av landstingsmedel och vägskatt dels ock de av statsmedel nu utgående ersättningarna till häradsskrivarna för upprättande av röstlängder, pensionsförteckningar och avskrifter av taxeringslängder m. m. I anslutning till förstnämnda fråga kommer jag att upptaga till behandling jämväl den av 1932 års riksdag i förenämnda skrivelse nr 213 berörda frågan om utfärdande av föreskrifter rörande grunderna för beräkning av provision för debitering i samband med kronoutskylderna av tingshusmedel. Slutligen skall jag tillåta mig att till särskild behandling upptaga en i samband med det nu föreliggande ärendet uppkommen fråga om beredande åt häradsskrivarna av en mot semester svarande årlig ledighet från tjänstegromålen.

Provision å debitering av landstingsmedel och vägskatt.

Enligt 48 § i lagen den 20 juni 1924 om landsting ombesörjer länsstyrelsen, på landstingets begäran, att de av landstinget till uttaxering beslutade medel under benämning *landstingsmedel* varda genom vederbörande, i sammanhang med kronoskatterna, debiterade och indrivna.

Ersättning för härmed förbundna kostnader och arbete betalas av landstinget enligt bestämmelserna i förordningen den 15 juni 1922 (nr 269) med särskilda föreskrifter angående ersättning för debitering och uppbörd av landstingsgskatt m. m. I fråga om *debiteringen* utgår ersättning härför till såväl häradsskrivare som kronouppbördstjänstemän i stad med 1.2 procent å den del av uppbörden, som ej överstiger 100,000 kronor, 0.9 procent å belopp mellan 100,000 och 300,000 kronor, 0.6 procent å belopp mellan 300,000 och 500,000 kronor, samt 0.3 procent å den del av uppbörden, som överstiger 500,000 kronor. Vad beträffar ersättning för *uppbörden* av landstingsmedlen, varom i detta sammanhang icke är fråga, stadgas i samma förordning, att till uppbördstjänstemän i stad utgår $\frac{1}{2}$ procent av uppbörden för staden, varjämte vissa bestämmelser meddelas angående storleken av till statsverket indragna provisionsandelar m. m.

I 63 § av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet stadgas, att länsstyrelsen på vägstyrelsens därom framställda begäran ombesörjer, att *vägskatten* varder genom vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiterad, indriven och redovisad, på sätt om landstingsmedel är föreskrivet. Detta innebär, att provision för debitering och uppbörd av vägskatt utgår efter samma grunder som beträffande landstingsmedlen.

På sätt förut omnämmts har 1932 års riksdag uttalat sig för en allmän sänkning av de till häradsskrivare och kronouppbördsmän i städer utgående provisionerna.

Vidkommande sänkningens storlek framgår av statsutskottets av riksdagen godkända utlåtande i frågan, att beträffande landstingsmedelsprovisionen åsyftats en nedsättning för de bärkraftigaste fögderierna till inemot hälften av vad som nu utgår men för de övriga fögderierna proportionsvis mindre. För åstadkommande härav ifrågasatte utskottet en ändring av de nuvarande procentsatserna 1.2, 0.9, 0.6 och 0.3 till respektive 0.8, 0.4, 0.2 och 0.1.

I den förut omförmälda, till chefen för finansdepartementet med anledning av riksdagens framställning avlätna skrivelsen har styrelsen för *Sveriges häradsskrivarförening* anfört följande:

Genom nu föreslagen sänkning av procentsatserna från nuvarande 1.2, 0.9, 0.6 och 0.3 till 0.8, 0.4, 0.2 och 0.1 har statsutskottet avsett en minskning av provisionen å landstingsmedel inom de skattekraftigaste fögderierna till »inemot hälften av nuvarande belopp men för de övriga fögderierna proportionsvis mindre sänkning». Detta statsutskottets uttalande måste dock, såvitt styrelsen förstår, bero på någon felräkning, ty redan de mindre fögderierna skulle med dessa procentsatser komma att drabbas av en sänkning av inemot hälften, de medelstora av cirka hälften och de större av över hälften.

Detta framgår av följande tablå:

		Influtet belopp	Nuvarande provision	Enligt stats- utskottet	Sänkning %
mindre	fögderi	200,000	2,100	1,200	42.9
		300,000	3,000	1,600	46.7
medelstort	»	350,000	3,300	1,700	48.5
		400,000	3,600	1,800	50.0
		500,000	4,200	2,000	52.4
större	»	1,000,000	5,700	2,500	56.1

För att ernå det resultat med sänkningen, som statsutskottet synes ha avsett, skulle en procentsatsserie av exempelvis 1.0, 0.5, 0.2, 0.1 vara tillfyllest, i vilket fall minskningen ställer sig sålunda:

		Influtet belopp	Nuvarande provision	Beräknad provision	Sänkning %
mindre	fögderi	200,000	2,100	1,500	28.6
		300,000	3,000	2,000	33.3
medelstort	»	350,000	3,300	2,100	36.4
		400,000	3,600	2,200	38.9
		500,000	4,200	2,400	42.9
större	»	1,000,000	5,700	2,900	49.1

Styrelsen hyser emellertid den bestämda uppfattningen, att den minskning statsutskottet föreslagit komme att drabba de mindre och medelstora fögderierna allt för hårt och att en procentsats utgående från nuvarande

1.2, men med hastigare fallande skala, exempelvis alltså 1.2, 0.6, 0.3 och 0.1 vore rättvisare. Efter sistnämnda förslag skulle minskningen bli:

	Influtet belopp	Nuvarande provision	Beräknad provision	Sänkning %
mindre fögderi	200,000	2,100	1,800	14.3
medelstort »	300,000	3,000	2,400	20.0
	350,000	3,300	2,550	22.7
	400,000	3,600	2,700	25.0
större »	500,000	4,200	3,000	28.6
	1,000,000	5,700	3,500	38.6

Vid förestående beräkningar har styrelsen icke medtagit debiterade belopp understigande 200,000 eller överstigande 1,000,000, då dylika förekomma mera sällan.

Stegringen under senare år av de av häradskrivarna uppburna provisionerna å landstingsskatt framgår av tabell 3 till den vid statsutskottets utlåtande nr 86/1932 fogade bilagan. I de 96 fögderier, som behandlas i nämnda bilaga, har provisionen från år 1923 till år 1931 ökats med i medeltal 28 procent. Under samma tid har summan av landstingsmedlen ökats med 47 procent.

För belysande av innebörden dels av de nu gällande provisionssatserna, dels av de utav statsutskottet i dess av riksdagen godkända utlåtande ifrågasatta procentsatserna 0.8, 0.4, 0.2 och 0.1 med samma gränspunkter som nu och dels av de utav Sveriges häradskrivareförening framlagda procentsatserna 1.2, 0.6, 0.3 och 0.1 med samma gränspunkter som nu har upprättats följande tabell, upptagande för olika uppbördsbelopp såväl den därå belöpande provisionen som, i fråga om de två senare skalorna, provisionens procentuella sänkning i förhållande till vad som nu utgår.

Uppbördsbelopp	I.	II.		III.	
	Nuvarande procent- satser: 1.2—0.9—0.6—0.3	Av riksdagen ifrågasatta procentsatser: 0.8—0.4—0.2—0.1		Av föreningen ifrågasatta procentsatser: 1.2—0.6—0.3—0.1	
	Provision	Provision	Sänkning %	Provision	Sänkning %
100,000	1,200	800	33	1,200	0
200,000	2,100	1,200	43	1,800	14
300,000	3,000	1,600	47	2,400	20
400,000	3,600	1,800	50	2,700	25
500,000	4,200	2,000	52	3,000	29
600,000	4,500	2,100	53	3,100	31
700,000	4,800	2,200	54	3,200	33
800,000	5,100	2,300	55	3,300	35
900,000	5,400	2,400	56	3,400	37
1,000,000	5,700	2,500	56	3,500	39

Göres skalan mera fallande än nu genom att sänkningarna i procentsatsen få inträffa tidigare, exempelvis vid 100,000, 200,000 och 400,000 kronor i stället för såsom nu vid 100,000, 300,000 och 500,000 kronor, kunna med utgångspunkt från dessa gränssiffror exempelvis följande alternativ uppställas:

Uppbördsbelopp	IV. 1.2—0.8—0.3—0.1		V. 1.2—0.6—0.3—0.1		VI. 1.0—0.6—0.2—0.1	
	Provision	Sänkning %	Provision	Sänkning %	Provision	Sänkning %
100,000	1,200	0	1,200	0	1,000	17
200,000	2,000	5	1,800	14	1,600	24
300,000	2,300	23	2,100	30	1,800	40
400,000	2,600	28	2,400	33	2,000	44
500,000	2,700	36	2,500	40	2,100	50
600,000	2,800	38	2,600	42	2,200	51
700,000	2,900	40	2,700	44	2,300	52
800,000	3,000	41	2,800	45	2,400	53
900,000	3,100	43	2,900	46	2,500	54
1,000,000	3,200	44	3,000	47	2,600	54

I den inom finansdepartementet med anledning av riksdagens framställning upprättade *promemorian* anfördes, att ett genomförande av de av riksdagen ifrågasatta provisionssatserna skulle komma att innebära en betydligt kraftigare sänkning av provisionerna än som av riksdagen förutsatts. I *promemorian* erinrades, att riksdagen uttalat såsom en lämplig norm, att provisionen å landstingsmedel skulle för de skattekraftigaste fögderierna minskas till inemot hälften av nuvarande belopp, medan för de övriga fögderierna borde ske en proportionsvis mindre sänkning. Genom de av utskottet nämnda procentsatserna skulle emellertid sänkningen, enligt vad i *promemorian* framhålls, komma att uppgå för de större fögderierna till 54—56 procent, för ett medelstort fögderi till ungefär 50 procent och för ett mindre fögderi till över 40 procent. Även för de allra minsta fögderierna skulle sänkningen närma sig 40 procent. Då en dylik sänkning föreföll alltför kraftig och det av riksdagen önskade resultatet närmast syntes kunna uppnås, därest procentsatserna bestämdes enligt alternativ V i nyssberörda tabell, föreslogs i *promemorian*, att beskäringen skulle ske enligt detta alternativ. Därigenom skulle sänkningen i landstingsmedelsprovisionen för de större fögderierna — med ett uppbördsbelopp av 500,000 kronor och däröver — närma sig 50 procent, medan för de minsta fögderierna sänkningen bleve relativt liten. För ett medelstort fögderi bleve sänkningen något över 30 procent, motsvarande ungefär 1,000 kronor. I fråga om vägskatteprovisionen bleve sänkningen i de mest givande fögderierna cirka 33 procent, under det att i de minsta provisionen bleve orubbad. I ett medelstort fögderi bleve sänkningen å vägskatteprovisionen inemot 20 procent, motsvarande 300 å 400 kronor.

I *promemorian* uttalades tillika, att den föreslagna sänkningen av landstingsmedelsprovisionen borde gälla även kronouppbördstjänstemännen i städerna, då det nämligen icke torde kunna komma ifråga att beträffande dessa tillämpa andra provisionssatser än för häradsskrivarna.

De över *promemorian* hörda myndigheterna hava i stort sett uttalat sig för det däri framlagda förslaget. Bland länsstyrelserna har sålunda endast ett fatal ställt sig avvisande eller tvekande däremot.

**Departements-
chefen.**

För min del vill jag föreslå, att provisionen bestämmes enligt den i nämnda alternativ V upptagna skalan och med beloppen 100,000, 200,000 och 400,000 kronor såsom gränspunkter. Billighetens krav synas mig icke genom denna sänkning trädas för nära, låt vara att den beskärning, som sålunda kommer till stånd, för många häradsskrivare kan bliva kännbar. Att den provision, som med berörda skala skulle utgå, enligt min mening utgör tillräcklig gottgörelse för bestyret med debiteringen, är förut nämnt.

På sätt jag tidigare framhållit bör den beskärning, som nu föreslås skola genomföras beträffande häradsskrivarna tillkommande provision å landstingsmedlen, jämväl avse kronouppbördstjänstemännen i städer. Med den föreslagna skalan för provisionens beräkning skulle allenast debiteringsförrättarna i de större städerna — med 15,000 å 20,000 invånare och däröver — komma att i högre grad beröras av sänkningen. Jag tillåter mig i detta avseende hänvisa till de uppgifter angående under år 1931 utbetalade provisioner i de olika städerna, som lämnats i den vid statsutskottets utlåtande nr 86/1932 fogade utredningen (s. 44). I flera av de större städerna äro kronouppbördstjänstemännen anställda i stadens tjänst mot fast lön, varvid provisionen ifråga ingår till stadens kassa. Den minskning i stadens inkomster, som en reduktion av provisionen kan antagas medföra, är uppenbarligen utan betydelse för stadens ekonomi. I de städer, där provisionen tillfaller tjänstemännen själva, lär deras ekonomiska ställning vara sådan, att sänkningen, i den mån den ej kompenseras av vederbörande stad, icke kommer att drabba alltför hårt.

I detta sammanhang torde jag få till behandling upptaga fråga om en förändring i debiteringsprovisionens tekniska anordnande.

Provisionen skall nu enligt 1922 års förordning beräknas för varje kalenderår å det belopp, som hos länsstyrelsen bokförts såsom under kalenderåret inflytet, alltså icke på det debiterade beloppet. Denna anordning har vållat länsstyrelserna ett avsevärt arbete med provisionens uträkning men eljest icke, såvitt känt är, hittills medfört någon olägenhet. Efter den från och med år 1932 genomförda uppdelningen av kronoskatteuppbörden å två terminer ställer sig saken emellertid annorlunda. På grund av denna delning inflyt nämligen under år 1932 blott ungefär hälften av landstings-skatten och vägskatten, medan återstoden inflyter först vid andra uppbörden våren 1933. För framtiden kommer detta förhållande att fortfara, så att ett års skatter inflyta med ungefär lika hälfter under två på varandra följande år. Därest nu gällande bestämmelser bibehållas, skulle provisionen komma att avse två olika uppbördsbelopp, vilka hänföra sig till olika års debitering. Detta är givetvis i och för sig mindre lämpligt. Härtill kommer, att det efter den nuvarande ordningen icke lär vara möjligt för länsstyrelserna att vid utgången av ett kalenderår exakt angiva vad som inflytit i landstings-medel och vägskatt under novemberuppbörden, utan uppdelningen på dessa och övriga delbara uppbördstitlar måste bliva approximativ. Olägenheterna härav framträda särskilt beträffande debiteringsprovisionen, som utgår efter fallande skala.

Nu nämnda förhållanden föranleda mig att föreslå den ändring i debiteringsprovisionens anordnande, att densamma skall uträknas på det debiterade beloppet i stället för, såsom nu, på det influtna beloppet. I och för sig förefaller detta vara en naturligare anordning. Att det innebär en förenkling av arbetet för länsstyrelserna ligger i öppen dag. Den ekonomiska betydelsen av en dylik anordning för dem, som skola betala provisionen, lär vara skäligen ringa, då de belopp, varå provision skulle komma att utgå, ändå att de ej inflyta, enligt gjorda uträkningar i allmänhet icke överstiga 5 procent av debiterade belopp, och provisionen för dessa restbelopp ju skulle komma att utgå efter den lägsta procentsatsen för vederbörande fögderi eller stad. Enligt verkställd uträkning skulle provisionen å dessa restbelopp med de av mig föreslagna procentsatserna icke komma att i medeltal för fögderi uppgå till mer än cirka 50 kronor för landstingsskatt och cirka 25 kronor för vägskatt, belopp som äro praktiskt taget utan betydelse i förhållande till de avsevärda sänkningar å provisionerna i stort, som dessa procentsatser komma att innebära.

Den sålunda föreslagna omläggningen till att beräkna provisionerna för debitering av landstingsskatt och vägskatt å de debiterade beloppen i stället för å de influtna lär emellertid böra medföra vissa särskilda anordningar med avseende å övergången från det gamla till det nya systemet. Principiellt torde det nya systemet böra tillämpas från och med den debitering, som verkställs under år 1933, och de äldre reglerna gälla beträffande tidigare debiterade, under år 1933 eller därefter inflytande medel. Vid beräkandet av provisionen å dessa medel torde likväl till ernående av ett rättvist resultat böra så anses, som om medlen influtit under år 1932. Med hänsyn å ena sidan till de obetydliga belopp, som inflyta mer än två år efter debiteringen, och å andra sidan till det arbete provisionernas uträknande medför torde provision dock icke böra utgå i fråga om belopp, som inflyta efter utgången av år 1934.

För genomförande av de ifrågasatta nya provisionsgrunderna erfordras ändring av bestämmelserna i 1922 års förordning. Emellertid böra samtidigt vissa andra ändringar däri vidtagas, varför det synes lämpligast, att förordningen ersättes med en helt ny författning.

I tredje stycket i 1922 års förordning meddelas föreskrifter om ersättning till landskamrerare, vilken ersättning beräknas efter en på visst sätt fallande skala. I samband med löneregleringen för landsstatstjänstemännen år 1925 indrogs denna landskamrerarnas provision till statsverket, i det att genom brev den 31 juli 1925 föreskrevs, bland annat, att landskamrerarna förut tillkommande andel av provisionen å landstingsmedel m. m. skulle i länsräkenskaperna omföras till riksstatens inkomsttitel »Diverse inkomster».

I förordningens femte stycke stadgas, att till statsverket indragna provisionsandelar skola utgå med $\frac{1}{2}$ procent. Dessa provisionsandelar avse dels den förutvarande uppburdsprovisionen å landet till kronofogdarna, vilken utgick med 1 procent, och dels ersättningen till lantränkmästare, vilken förut utgick med $\frac{1}{4}$ procent.

I 1922 års förordning omnämnas sålunda två slag av till statsverket in-

dragna provisionsandelar, landskamrerarnas, utgående efter fallande skala, samt kronofogdarnas och lanträntrmästarnas, vilken reducerats till $\frac{1}{2}$ procent av uppbörd. Dessa indragna andelar synas lämpligen böra sammanslås och utgå efter en gemensam fix procent. Storleken av de till statsverket indragna ersättningarna till landskamrerare har under senare år uppgått till för hela landet inemot 70,000 kronor för landstingsmedlen och ungefär 35,000 kronor för vägskattemedlen. En höjning av procentsatsen för de i 1922 års förordning avsedda, till statsverket indragna provisionsandelarna från nuvarande 0.5 till 0.6 procent skulle innebära ett ökat provisionsbelopp av cirka 85,000 kronor, därav cirka 60,000 kronor för landstingsmedel och cirka 25,000 kronor för vägskatt. En sammanslagning av ersättningarna ifråga med iakttagande av nämnda jämkning skulle således leda till ungefär samma ekonomiska resultat för statsverket som den nuvarande anordningen och å andra sidan medföra betydligt mindre besvär för myndigheterna. En ändring i dylik riktning synes därför böra vidtagas i samband med övriga hithörande åtgärder.

I fjärde stycket i 1922 års förordning samt i femte stycket andra punkten meddelade bestämmelser rörande vissa å äldre stat kvarstående tjänstemän tillkommande provisioner torde kunna, i den mån de alltjämt äga betydelse, upptagas i samband med ikraftträdandebestämmelserna.

I enlighet med de av mig nu anförda synpunkterna har förslag utarbetats till ny förordning om ersättning för debitering och uppörd av landstingsmedel.

Ersättning för debitering och uppörd av tingshusmedel.

Jämte det 1932 års riksdag i sin förutnämnda skrivelse nr 213, punkt 2, hemställt om framläggande för 1933 års riksdag av förslag om en allmän sänkning av utgående provisioner för häradsskrivare och kronouppbörds-tjänstemän i städer, har riksdagen under samma punkt tillika uttalat, att i de fall, då nu icke några bestämda grunder fastställts rörande gottgörelse för arbetet med debitering, såsom exempelvis fallet vore beträffande tingshusmedel, uttryckliga föreskrifter om grunderna för provisionens beräknande torde böra utfärdas.

Några andra utskylder eller avgifter än tingshusmedel lära icke förekomma, beträffande vilka reglerande bestämmelser om ersättningen för deras debitering och uppörd saknas. Beträffande tingshusmedlen hava, i anledning av riksdagens nyssberörda uttalande, undersökningar företagits rörande den nuvarande ordningen för debitering och uppörd ävensom rörande de grunder, som tillämpas för beräknande av ersättning åt häradsskrivarna, där debiteringen handhaves av dessa. Denna undersökning har givit vid handen, att praxis i förevarande hänseende är synnerligen oenhetlig. På många håll ombesörjas debiteringen och uppörden av de tingshusbyggnadsskyldiga själva i samband med kommunaluppbörd, medan på andra håll tingshusmedlen efter länsstyrelsens medgivande indrivs i samband med kronouppbörd. I det senare fallet verkställs debiteringen givetvis av häradsskrivaren.

För debitering av tingshusmedel uppbär häradskrivaren ersättning av de tingshusbyggnadsskyldiga, varjämte statsverket i de flesta fall tillgodoföres en viss ersättning, avsedd att motsvara till statsverket indragna provisionsandelar (landskamrerares, lanträntrmästares och kronofogdars). Dessa ersättningar beräknas emellertid inom skilda län efter mycket olika grunder. Sålunda utgår debiteringsprovisionen exempelvis i Stockholms län för närvarande efter 4 procent, i Uppsala och Södermanlands län efter 3 procent, i Östergötlands och Kalmar län efter 1,5 procent, i Kronobergs län efter 5 procent, allt räknat å det debiterade beloppet. I Gävleborgs län utgör debiteringsprovisionen 1,5 procent å uppbördsbeloppet. Det förekommer även, att för olika tingslag inom samma län olika procentsatser tillämpas. I ett par fall utgår ersättningen icke efter viss procent utan med ett bestämt belopp.

Beräkandet av storleken av den till statsverket indragna provisionsandelen sker efter lika oenhetliga grunder som debiteringsprovisionens beräkande. I två län utgår således denna andel efter 0,65 procent — i enlighet med bestämmelserna om indragna provisionsandelar för uppbörd av landstingsmedel och vägskatt — i andra län utgår andelen efter 1,5, 2, 2,5, 2,75 och 3 procent, i allmänhet å det debiterade beloppet.

Med anledning av den sålunda verkställda undersökningen har inom finansdepartementet upprättats en *promemoria* med förslag till författning i ämnet, av innehåll, dels att på vederbörligen framställd begäran tingshusmedlen skulle debiteras och indrivnas i sammanhang med kronoskatten, dels ock att ersättning härför skulle efter vissa grunder utgå till häradskrivarna för debiteringen och till statsverket för uppbörden. I *promemorian* framhölls, bland annat, att vid fastställande av procentsatsen för debiteringsprovisionen hänsyn syntes böra tagas till att debiteringen av tingshusmedlen på grund av de små belopp, som skulle fördelas, i allmänhet förorsakade ett i förhållande till uppbördens storlek avsevärt arbete. Ersättningen till häradskrivarna förefölle därför böra bestämmas till 3 procent av det för varje år debiterade beloppet. Ersättningen till statsverket syntes lämpligen kunna bestämmas till 2 procent av samma belopp. *Promemorian* har remitterats för yttrande till samtliga länsstyrelser samt till statskontoret, varjämte Sveriges häradskrivarförening beretts tillfälle att yttra sig i anledning av densamma.

Av *länsstyrelserna* hava de flesta tillstyrkt det i *promemorian* framlagda förslaget. I ett par fall har dock hävdats, att en efter procentuell grund beräknad ersättning icke alltid bleve fullt rättvis, då fördelningen av de ofta mycket små skattebeloppen stundom vore synnerligen arbetskrävande. Sålunda har länsstyrelsen i *Kronobergs län* ifrågasatt, huruvida icke ersättningen till häradskrivarna för debitering av tingshusmedel i förekommande fall borde sättas i förhållande till antalet debiterade skatteposter samt bestämmas att utgå efter visst lika belopp för varje skattepost i enlighet med vad, eventuellt efter verkställd utredning därom, kunde prövas skäligt med hänsyn bland annat till häradskrivarnas egna kostnader för debiteringsarbetet. — I fråga om den föreslagna procentsatsen 3 procent för debiteringen

hava några länsstyrelser uttalat, att densamma vore i lägsta laget. Länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* har sålunda ifrågasatt, huruvida ej en uppdelning av den föreslagna sammanlagda provisionen, 5 procent, med 4 procent till häradsskrivaren och 1 procent till statsverket vore mera rimlig än den i författningsförslaget upptagna. Även länsstyrelsen i *Stockholms län* har ansett debiteringsprovisionen böra sättas till 4 procent.

Statskontoret har i sitt utlåtande anfört, att en ersättning för ifrågavarande debitering med 2 procent av det sammanlagda belopp, som för varje år debiterats, syntes vara tillfyllest. Den föreslagna ersättningen åt statsverket förefölle statskontoret skälig.

Styrelsen för *Sveriges häradsskrivarförening* har förklarat sig intet hava att erinra mot förslaget om ersättning för debitering av tingshusmedel.

Departement-
chefen.

Den utredning, som i förevarande hänseende ägt rum, bekräftar, att reglerande bestämmelser på detta område äro av behovet påkallade. Till de bestämmelser, som föreslagits i den utremitterade promemorian, kan jag ansluta mig. På grund av vad i ett par yttranden påpekats har i författningsförslaget införts bestämmelse därom, att uppgift om det belopp, som skall uttaxeras, skall senast den 1 september vara länsstyrelsen tillhanda.

Ersättning för röstlängders upprättande.

Anslag för detta ändamål har alltsedan år 1921 efter framställning av Kungl. Maj:t årligen beviljats under andra huvudtiteln. Anslaget utgör för närvarande såsom tidigare nämnts 65,000 kronor. Ersättningens införande motiverades på sin tid med den betydande ökning i häradsskrivarnas arbete, som uppstått genom de nya bestämmelserna om upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare m. m. Från början utgick ersättningen med 50 öre för varje helt eller påbörjat uppslag om minst 15 rader. Anslaget upptogs då till 80,000 kronor årligen. På förslag av Kungl. Maj:t nedsatte 1930 års riksdag anslaget för budgetåret 1930/1931 till 65,000 kronor, med anledning varav ersättningen sänktes från 50 till 40 öre för uppslag (kungörelse den 11 april 1930, nr 65). Denna sänkning motiverades huvudsakligen med den stegring i penningvärdet, som ägt rum sedan ersättningen senast bestämdes. Den nu utgående årliga ersättningen kan uppskattas i de största fögderierna till inemot 800 kronor, i ett medelstort fögderi till omkring 550 kronor och i de minsta fögderierna till 350 à 400 kronor.

Den särskilda nämnden för granskning av besparingsmöjligheter å riksstaten, *granskningsnämnden*, yttrade i avgiven promemoria rörande besparingsmöjligheter å andra huvudtiteln, att detta anslag borde kunna nedbringas till hälften av det ursprungliga beloppet, d. v. s. till 40,000 kronor. För möjliggörande härav syntes i första hand böra övervägas, om ej ersättningarna borde begränsas att utgå till allenast de häradsskrivare, vilkas fögderier vore i ekonomiskt hänseende minst gynnsamma.

Uti den förut omnämnda inom finansdepartementet upprättade promemorian angående besvärningar av häradsskrivarnas inkomster har emellertid

som redan nämnts föreslagits, att den ifrågavarande ersättningen till härads-skrivarna skulle från och med nästkommande budgetår helt upphöra.

Av de över promemorian hörda myndigheterna hava statskontoret och ett tiotal länsstyrelser tillstyrkt förslaget i denna del. Fyra länsstyrelser förorda en nedsättning med 20 procent av de nu utgående ersättningarna, under det att två länsstyrelser anse, att en nedsättning till hälften vore lämplig. Fem länsstyrelser hava helt avstyrkt varje ändring av ersättnings-beloppen ifråga.

I det föregående har jag framhållit, att en beskäring av de nuvarande inkomsterna för häradsskrivarna bör verkställas så, att därigenom en minskning åvägabringas jämväl av statsutgifterna. Jag har tillika nämnt, att för vinnande av detta syfte begränsning måste ske av de ersättningar för särskilda bestyr, som av statsmedel nu utgå. I anslutning till vad så-lunda anförts tillstyrker jag, att ersättningen för röstlängdernas upprättande borttages. Erinras må, att häradsskrivarna genom bestämmelsen i 15 § i kungörelsen den 13 mars 1931 om upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare samt av kommunal röstlängd beredes viss inkomst för upprättande av röstlängd. Enligt denna bestämmelse skall nämligen kommunen till häradsskrivaren för upprättandet erlægga en avgift av en krona för varje helt eller påbörjat uppslag om minst 15 rader.

Något anslag till förevarande ändamål är icke upptaget i årets statsverksproposition (jfr II s. 91).

Ersättning för pensionsförteckningar.

Enligt 14 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring åligger det mantalsskrivningsförrättaren att varje år uppgöra förteckning över de i mantalslängden upptagna personer, som vid årets början uppnått 15 men icke 66 år. Förteckningen tillställes taxeringsnämndens ordförande. Alltsedan lagens tillkomst har ersättning till häradsskrivarna utgått med 2 öre för varje i förteckningen upptagen person. Ersättningen har av Kungl. Maj:t bestämts för varje år, senast genom brev den 22 april 1932. Anslag har för ändamålet årligen upptagits å riksstaten under femte huvudtiteln och utgör för närvarande såsom förut nämnts 54,000 kronor. I årets statsverksproposition (V s. 60) har för ändamålet i avbidan på definitiv framställning till riksdagen beräknats samma belopp. Den nuvarande ersättningen uppgår, för år räknat, i de största fögderierna till omkring 700 kronor, i ett medelstort fögderi till omkring 450 kronor och i de minsta fögderierna till omkring 300 kronor.

Granskningsnämnden anförde i promemoria rörande möjligheter till besparingar å femte huvudtiteln, att det syntes böra tagas under övervägande, huruvida icke ifrågavarande ersättning kunde nedsättas med halva beloppet, i vilket fall detsamma företrädesvis syntes böra komma till godo innehavarna av mindre inkomstbringande fögderier.

Såsom jag vid framläggandet av årets statsverksproposition anförde (V s. 60), hava yttranden avgivits över granskningsnämndens förslag av statskontoret,

**Departements-
chefen.**

pensionsstyrelsen, länsstyrelsen i Gävleborgs län och Sveriges häradsarkivarförning. Statskontoret har i ett första yttrande i stort sett instämt i granskningsnämndens förslag och ifrågasatt, att ersättningen skulle utgå enligt en efter antalet i längden upptagna personer fallande skala. Pensionsstyrelsen har däremot anfört, att en dylik fallande skala skulle få ringa praktisk betydelse. Styrelsen föreslog i stället, att ersättningen skulle utgå med ett fixt belopp oberoende av fögderiets storlek. Detta förslag har omfattats jämväl av länsstyrelsen i Gävleborgs län ävensom av statskontoret i förnyat yttrande i frågan. Häradsarkivarförningen har i sitt yttrande anfört, att det enligt föreningens mening vore principiellt oriktigt att nedsätta ersättningsbelopp, som vore baserade på självkostnadspris. Den föreslagna nedsättningen vore dessutom godtycklig.

Såsom förut anförts har uti den i ärendet upprättade promemorian föreslagits, att då jämväl arbetet med upprättande av pensionsförteckningarna syntes vara av den art, att det skäligen borde åligga häradsarkivarerna att utan särskild ersättning utföra detsamma, anslag för ifrågavarande ändamål icke skulle uppföras i riksstaten för budgetåret 1933/1934.

Av de över promemorian hörda myndigheterna hava statskontoret och nio länsstyrelser förklarat sig icke hava något att erinra mot förslaget. Övriga myndigheter hava däremot framfört betänkligheter mot borttagande av ersättningen och hävdad, att en dylik åtgärd icke stode i överensstämmelse med billighetens krav.

Pensionsstyrelsen har i sitt yttrande betonat, att häradsarkivarerna genom skyldigheten att upprätta ifrågavarande förteckningar pålagts ett högst betydligt arbete samt att det för såväl styrelsens som de lokala taxerings- och uppbördsmyndigheternas befattning med förteckningarna vore av allra största vikt, att detta arbete utfördes med synnerlig omsorg. Pensionsstyrelsen saknade möjlighet att bedöma skäligheten av den föreslagna åtgärden. En oefftergivlig förutsättning måste emellertid enligt styrelsens mening vara, att arbetsresultatet därigenom icke äventyrades.

*Departements-
chefen.*

Förevarande fråga bör ses i samband med den om ersättning för röstlängders upprättande. Då jag ansett mig kunna tillstyrka, att sistnämnda ersättning helt bortfaller, har detta varit endast under förutsättning att gottgörelsen för pensionsförteckningar får kvarstå.

I fråga om grunderna för ersättningens beräkning finner jag icke tillräckliga skäl vara för handen att för närvarande ifrågasätta någon förändring. Ersättningens storlek torde icke vara för högt tilltagen i förhållande till arbetet, särskilt som någon förändring av ersättningen icke skett alltsedan dess tillkomst år 1913. Att låta ersättningen utgå efter en fallande skala eller eljest med hänsyn tagen till fögderiernas större eller mindre ekonomiska bärkraft passar mindre väl samman med ersättningens karaktär att utgöra gottgörelse för visst arbete.

Jag anser sålunda, att anslag för ändamålet bör såsom hittills äskas under femte huvudtiteln. I fråga om anslagets storlek har pensionsstyrelsen i

skrivelse den 30 augusti 1932 anført, bland annat, att enligt av styrelsen verkställda beräkningar skulle, därest ersättningen alltjämt komme att utgå med 2 öre för varje i förteckningen upptagen person, för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1933/1934 erfordras ett belopp av 56,000 kronor. Med hänsyn härtill och då nettoutgifterna å anslaget för budgetåret 1931/1932 uppgått till 56,797 kronor, torde det extra förslagsanslaget för ändamålet böra för nästkommande budgetår upptagas till 56,000 kronor eller 2,000 kronor mer än det preliminärt beräknade beloppet.

Ersättning för avskrifter av taxeringslängder m. m.

Enligt 22 § 2 mom. i kungörelsen den 28 september 1928 (nr 382) med vissa föreskrifter rörande taxeringsförfarandet skall häradskrivare ofördröjligen efter mottagandet av *fastighetslängderna* och *inkomstlängderna* från taxeringsnämndens ordförande uträkna och i längderna införa skattekoronor och skatteören samt därefter låta avskrika längderna i två exemplar. Det ena skall sändas till länsstyrelsen, det andra till vederbörande kommunalstämmas ordförande eller stadsstyrelse. — I 4 mom. föreskrives, att sedan skogsaccislängden kommit häradskrivaren tillhanda, skall han, därest längden upptager virke, för vilket skogsvårdsavgift skall utgöras, låta avskrika vederbörliga kolumner i skogsaccislängden i en särskild längd, *skogsvårdsavgiftslängden*, samt insända densamma till vederbörande kommunalstämmas ordförande eller stadsstyrelse.

Enligt cirkulär till länsstyrelserna den 6 juni 1929 (nr 128) har förordnats, att häradskrivarna för varje exemplar av de ifrågavarande längderna erhålla ersättning beträffande *fastighetslängd* och *skogsvårdsavgiftslängd* med 1 krona för varje påbörjat 40-tal i längden upptagna fastigheter jämte 1 krona för varje påbörjat uppslag i summeringslängden till fastighetslängd samt beträffande *inkomstlängd* med 1 krona för varje påbörjat 30-tal i längden upptagna personer jämte 1 krona för varje påbörjat uppslag i summeringslängden. Den årliga ersättningen för detta bestyr utgör för närvarande i de största fögderierna omkring 3,000 kronor, i ett medelstort fögderi omkring 2,000 kronor och i de minsta fögderierna omkring 1,000 kronor.

Såsom förut nämnts utgå dessa ersättningar från anslaget å sjunde huvudtiteln till kostnader för årlig taxering (VII C 7); och har nämnda anslag för ifrågavarande ändamål under senare budgetår belastats med ett sammanlagt belopp av över 250,000 kronor.

Uti den förutnämnda inom finansdepartementet upprättade promemorian har i förevarande hänseende anförts, att arbetet med de ifrågavarande avskrifternas upprättande icke syntes böra åläggas häradskrivarna utan ersättning utöver lönen. Däremot syntes det icke obilligt, att ersättningen underginge någon sänkning; ersättningen förefölle nämligen för närvarande vara rätt högt tilltagen. En sänkning med 20 procent syntes rimlig. Det föreslogs fördenskull, att de i nyssberörda cirkulär bestämda ersättningarna sänktes från 1 krona till 80 öre. Därigenom skulle en besparing på anslaget uppstå om cirka 50,000 kronor.

De hörda myndigheterna hava så gott som enhälligt tillstyrkt vidtagande av den sålunda ifrågasatta sänkningen av ersättningarna för taxeringslängder m. m. Av länsstyrelserna hava allenast tre ställt sig avvisande mot förslaget.

Departement-
chefen.

Enligt vad jag inhämtat har chefen för finansdepartementet för avsikt att föreslå vidtagandet av sådana förändringar i förenämnda cirkulär den 6 juni 1929, att ersättningarna ifråga nedsättas från nu gällande 1 krona till 80 öre. Den besparing för statsverket, som därigenom uppstår, har redan kommit till uttryck i årets statsverksproposition, i det att chefen för finansdepartementet vid behandlingen av anslaget till kostnader för årlig taxering (VII s. 68) räknat med, förutom andra utgiftsbegränsningar, en nedsättning av de ifrågavarande ersättningarna till häradsskrivarna med angivet belopp.

Beredande åt häradsskrivarna av viss årlig ledighet.

Såsom förut omnämnts äga häradsskrivarna icke rätt till semester utan äro på grund av bestämmelser i Kungl. Maj:ts brev till länsstyrelserna den 31 januari 1930 skyldiga att vid ledighet för enskilda angelägenheter avstå samtliga dem tillkommande avlöningsförmåner fränsett ortstillägg.

I skrivelse den 26 februari 1930 anförde styrelsen för *Sveriges härads-skrivarförening*, att bestämmelserna i brevet den 31 januari 1930 för häradsskrivarnas del syntes synnerligen hårda, samt att frågan om semester i och med nämnda bestämmelser blivit aktuell men att frågan på grund av med densamma förknippade omständigheter icke syntes kunna omedelbart lösas. Å andra sidan måste det enligt föreningen anses rättvist, att även häradsskrivare med deras huvudsakligen till tjänsterummet förlagda arbete bereddes tillfälle till semesterliknande ledighet på rimliga villkor. Styrelsen hemställde fördenskull, att länsstyrelserna måtte bemyndigas att — utan hinder av bestämmelserna i brevet den 31 januari 1930 eller tidigare utfärdade föreskrifter — årligen under högst 45 dagar bevilja häradsskrivarna mot semester svarande ledighet, under förutsättning att mellan häradsskrivaren och dennes vikarie avtal kunde träffas angående vikariens avlöningsförmåner under vikariatet och att detta avtal bleve av vederbörande länsstyrelse godkänt. Framställningen åsyftade, att häradsskrivaren skulle berättigas uppbära samtliga de med tjänsten förenade inkomster, vilka icke på grund av avtalet skulle tillkomma vikarien.

Över berörda skrivelse inhämtades yttranden av *statskontoret* och *allmänna civilförvaltningens lönenämnd*. Angående det närmare innehållet i dessa yttranden ber jag få hänvisa till propositionen nr 206 till 1930 års riksdag, där det huvudsakliga innehållet av yttrandena återgivits. Jag vill här blott erinra därom, att såväl statskontoret som lönenämnden, oaktat vissa betänkligheter av principiell natur, förklarade sig icke vilja motsätta sig förslaget om beredande av viss ledighet åt häradsskrivarna, under förutsättning att statsverket icke betungades med några kostnader för vikariats-

ersättningar. I bägge yttrandena åberopades, att billighetsskäl syntes tala för en dylik anordning.

Vid frågans behandling i statsrådet den 14 mars 1930 anförde dåvarande *chefen för socialdepartementet* bland annat följande:

Såsom framgår av det anförda intaga för närvarande landsfiskaler och häradsskrivare så till vida en särställning bland statstjänstemännen, som ingendera av dessa befattningshavargrupper är berättigad till semester. Beträffande landsfiskalerna har emellertid, på sätt myndigheterna framhållit, på min hemställan i proposition till årets riksdag härutinnan föreslagits en ändring av innebörd att landsfiskal skulle, i avvaktan på blivande löne-reglering för landsfiskalerna, från och med den 1 juli 1930 tillerkännas rätt att på statsverkets bekostnad åtnjuta årlig semester av 20 dagar intill det år, under vilket han fyller 40 år, och av 30 dagar för tid därefter. Tillräcklig anledning att, i avbidan på kommande löne-reglering för häradsskrivarna, nu föreslå införande av semesterrätt även för dessa befattningshavare har, bland annat med hänsyn till storleken av de inkomster i tjänsten, vilka häradsskrivarna i allmänhet uppbära, icke synt mig föreligga. Häradsskrivareföreningens nu ingivna framställning går emellertid icke ut på att häradsskrivarna skulle tillerkännas någon verklig semesterrätt utan avser endast att bereda dem möjlighet att erhålla viss tids årlig ledighet för enskilda angelägenheter utan skyldighet för dem att därunder avstå större del av dem tillkommande avlöningsförmåner, än som skulle utgå till vikarien. Denna förmån skulle för dem motsvara den befattningshavare i allmänhet tillkommande semesterrätten. Med hänsyn härtill och då den föreslagna anordningen icke skulle för statsverket medföra ökad kostnad, finner jag mig kunna tillstyrka åtgärder i framställningens syfte. Jag har därvid även beaktat, att häradsskrivarna i år komma att underkastas viss inkomstminskning, i anledning av att riksdagen godkänt ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag om nedsättning av ersättningen för röstlängders upprättande från 50 till 40 öre för uppslag.

Jag anser alltså, att häradsskrivarna böra i avbidan på löne-reglering tillsvi vidare — under i framställningen angivna förutsättningar — tillförsäkras viss tids årlig ledighet för enskilda angelägenheter med rätt för dem att under dylik ledighet åtnjuta samtliga med tjänsten förenade inkomster utom den del därav, som enligt träffat avtal tillkommer vikarien. Givetvis bör därutöver möjlighet finnas för dem att med avstående av lön enligt brevet den 31 januari 1930 erhålla ytterligare ledighet för enskilda angelägenheter. Vidkommande omfattningen av den nu förordade ledigheten kan jag emellertid icke biträda framställningen utan håller — i likhet med de i ämnet hörda myndigheterna — före, att ledigheten bör bliva av samma längd som den för landsfiskalerna föreslagna semestertiden, d. v. s. alltefter vederbörandes levnadsålder 20 eller 30 dagar årligen. Rätt till sådan ledighet torde böra tillkomma såväl ordinarie häradsskrivare som den, vilken förordnats att innehava ordinarie häradsskrivartjänst mot åtnjutande av därmed förenade löneförmåner med undantag av pensionsavgift motsvarande belopp.

Principen om tillerkännande av nämnda rätt för häradsskrivarna lär böra underställas riksdagens prövning. Rätten torde böra träda i kraft snarast möjligt efter det riksdagens beslut anmälts för Kungl. Maj:t, och under år 1930 torde få uttagas hela ledighetstiden, oaktat de ifrågasatta reglerna icke bliva gällande under hela året. Närmare bestämmelser i ämnet synes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda. Därvid lära böra meddelas föreskrifter till förhindrande av att länsstyrelserna godkänna avtal mellan häradsskrivaren och vederbörande vikarie, enligt vilket vikariens ersättning skulle

bliva oskäligt låg. I likhet med statskontoret anser jag, att dylik ersättning endast i särskilda undantagsfall bör få understiga ett belopp, motsvarande de med häradsskrivartjänsten förenade tjänstgöringspenningarna, därtill hörande tillfällig löneförbättring ävensom å tjänstgöringspenningarna och löneförbättringen belöpande dyrtidstillägg. Å andra sidan bör beaktas — något som för övrigt är en förutsättning för hela den nu ifrågasatta anordningen — att häradsskrivarnas arbete, synnerligen forcerat och maktpåliggande under vissa perioder, dessemellan är av mindre omfattning och enklare beskaffenhet.

Vid bifall till mitt förslag i ämnet måste givetvis för häradsskrivarnas vidkommande visst tillägg göras till brevet den 31 januari 1930, varjämte viss jämkning i kungörelsen den 14 juni 1917 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för landsstaten bliver erforderlig.

På nämnde departementschefs hemställan föreslog Kungl. Maj:t i propositionen nr 206 till 1930 års riksdag, att häradsskrivare måtte tillsvidare, under de angivna förutsättningarna, äga att utan kostnad för statsverket årligen erhålla ledighet för enskilda angelägenheter under en tid av 20 dagar intill det år, under vilket vederbörande uppnådde 40 år, samt av 30 dagar för tid därefter, med rätt för honom att uppbära samtliga de med tjänsten förenade inkomsterna med undantag för den del därav, vilken enligt träffad överenskommelse skulle utgå till vikarien.

Propositionen blev av riksdagen avslagen (skrivelse nr 207/1930). I sin skrivelse uttalade riksdagen, att redan den omständigheten att förslag till ny lönereglering för häradsskrivarna inom en snar framtid syntes komma att föreläggas riksdagen hade föranlett riksdagen att ställa sig avvisande mot förslaget, enligt vilket en ny form av ledighet skulle införas för denna befattningshavargrupp. Riksdagen uttalade även, att de till förmån för förslaget åberopade billighetsskälerna icke syntes vara alltför tungt vägande. I detta hänseende framhöll riksdagen, att häradsskrivarna måste, åtminstone i allmänhet, vid jämförelse med andra statstjänstemän genom sina sportelinkomster anses intaga en relativt gynnsam ställning i avlöningshänseende och att de syntes vara i tillfälle att så ordna sitt arbete, att de kunde utan nämnvärd kostnad bereda sig mot semester svarande ledighet. Riksdagen erinrade även om att för häradsskrivarna icke föreläge skyldighet till sju timmars daglig tjänstgöring å tjänsterummet.

I anledning av att häradsskrivarnas löneförmåner nu upptagits till förnyad prövning har styrelsen för *Sveriges häradsskrivarförening* i skrivelse den 28 november 1932 anhållit, att jämväl ärendet om beredande av viss årlig ledighet åt häradsskrivarna måtte samtidigt upptagas till förnyad behandling.

*Departements-
chefe*n.

Under förutsättning att de förslag rörande nedsättningar i olika avseenden av häradsskrivarnas extra ersättningar och provisioner, som av mig i det föregående tillstyrkts, vinna riksdagens bifall, lär det viktigaste skälet för riksdagens avslag å 1930 års proposition om semesterliknande ledighet för häradsskrivarna hava upphört att äga giltighet. Med anledning av vad riksdagen i övrigt åberopade till stöd för sitt avslagsbeslut ber jag att här

få anföras, dels att på sätt jag redan antytt frågan om ny lönerreglering för häradsskrivarna sannolikt ännu icke på jämförelsevis lång tid torde kunna upptagas till slutligt avgörande, dels ock att häradsskrivarna, som enligt sin instruktion äro bundna vid två timmars daglig mottagning å tjänsterummet och enligt gällande bestämmelser äro skyldiga att vid varje ledighet för enskilda angelägenheter avstå samtliga med tjänsten förenade avlöningsförmåner utom ortstillägg, för närvarande knappast äga möjlighet att förskaffa sig en med semester jämförlig ledighet utan måste vid ledighet vidkännas avsevärda ekonomiska uppoffringar.

Med hänsyn till det anförda anser jag, att häradsskrivarna — under försättning, att förslagen till inkomstbeskärningar bifallas — nu böra berättigas att på sätt förordades i 1930 års proposition utan kostnad för statsverket erhålla viss årlig ledighet samt att denna förmån bör komma dem till del från och med innevarande kalenderår. I fråga om såväl ledighetens längd som dess anordnande i övrigt ansluter jag mig helt till de synpunkter, vilka enligt vad nyss sagts anfördes av departementschefen vid framläggandet av 1930 års förslag. Rätten till ledigheten, vilken bör få åtnjutas av såväl ordinarie som tillförordnade häradsskrivare, torde sålunda böra träda i kraft snarast möjligt efter det riksdagens beslut anmälts för Kungl. Maj:t, och under år 1933 torde få uttagas hela ledighetstiden, oaktat de ifrågasatta reglerna icke bliva gällande under hela året. Närmare bestämmelser i ämnet, bland annat i syfte att förekomma godkännande av avtal om alltför låg ersättning mellan häradsskrivaren och vederbörande vikarie, läser det böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda.

Föredragande departementschefen uppläser härefter de i enlighet med vad förut anförts upprättade förslagen till förordning om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel samt förordning om debitering och uppbörd av tingshusmedel.

Härefter hemställer föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. antaga det upplästa förslaget till förordning om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel;
2. antaga det upplästa förslaget till förordning om debitering och uppbörd av tingshusmedel;
3. under femte huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag till ersättning till häradsskrivarna för pensionsförteckningar av 56,000 kronor;
4. medgiva, att häradsskrivare må tillsvidare, i enlighet med de i statsrådsprotokollet angivna grunderna, äga att utan kostnad för statsverket årligen erhålla ledighet för enskilda

Kungl. Maj:ts proposition nr 151.

angelägenheter under en tid av 20 dagar intill det år, under vilket han uppnår 40 års ålder, samt av 30 dagar för tid därefter, med rätt för honom att uppbära samtliga de med tjänsten förenade inkomsterna med undantag för den del därav, vilken enligt träffad överenskommelse skall utgå till vikarien.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Anders Tottie.